

Мукачівський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

**Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними
групами та класами:**
методичні рекомендації до організації та проведення
для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

УДК 376.36:37.091.33-027.22

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри дошкільної
та спеціальної освіти
протокол № 1 від «24» серпня 2026 року*

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол № 1 від «25» серпня 2026 року*

Укладачі:

Чекан О. І. – д.пед.н., доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти МДУ.

Барна Х. В. – к.пед.н., доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти МДУ.

Кірман В. С. – заступник директора з виховної роботи у Мукачівській ЗОШ І-ІІІ ст. N 20 ім. О. Духновича; вчитель-методист інформатики у початкових класах та вчитель української мови та літератури.

Паук М. М. – директор Мукачівського ЗДО № 10.

М54

Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними групами та класами: методичні рекомендації до організації та проведення для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта / укладачі: О. І. Чекан, Х. В. Барна, В. С. Кірман, М. М. Паук. Мукачєво: МДУ, 2026. 40 с. (1,3 др. ар.)

Методичні рекомендації до організації та проведення виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами представляють цілі, завдання, програму практики, критерії оцінювання, вимоги до звітності та підведення підсумків практики, а також необхідні зразки документації. Видання стане орієнтиром при організації та проведенні виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ	5
II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ	9
III. ЗМІСТ ПРАКТИКИ	14
IV. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОСТІ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	34

ПЕРЕДМОВА

Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними групами та класами є важливою складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, формування професійних компетентностей та набуття практичного досвіду діяльності вчителя-логопеда в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Практика проводиться у закладах дошкільної та загальної середньої освіти, в яких функціонують інклюзивні групи та класи, та передбачає ознайомлення з особливостями організації логопедичного супроводу осіб з особливими освітніми потребами, участь у роботі команди психолого-педагогічного супроводу, проведення логопедичного обстеження, індивідуальних корекційно-розвиткових занять, консультативної та просвітницької діяльності.

Програма практики визначає мету, завдання, зміст, організацію практичної підготовки, вимоги до звітної документації та критерії оцінювання результатів практики відповідно до чинних нормативно-правових актів України, Професійного стандарту «Вчитель-логопед» та Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета практики: поглиблення психолого-педагогічних, логопедичних та інклюзивно орієнтованих знань про особливості організації освітнього процесу в закладах освіти з інклюзивними групами та класами; формування навичок практичної, діагностичної, корекційно-розвивальної та навчально-виховної роботи з особами з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовлення, в умовах інклюзивного освітнього середовища; набуття досвіду взаємодії в команді психолого-педагогічного супроводу, співпраці з педагогами, асистентами вчителя (вихователя) та батьками чи законними представниками з метою забезпечення якісної підтримки й розвитку осіб з особливими освітніми потребами.

Своєрідність практики полягає в тому, що здобувачі освіти ознайомлюються з особливостями організації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти, де функціонують інклюзивні групи та класи. Під час практики здобувачі вивчають специфіку навчання, виховання й психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами (дошкільний, молодший шкільний та підлітковий вік), зокрема осіб із порушеннями мовлення, а також із комплексними порушеннями розвитку, у структурі яких мовленнєві порушення є первинними або вторинними.

Здобувачі спостерігають за професійною діяльністю вчителя-логопеда, вихователя, вчителя, асистента вчителя (вихователя), практичного психолога та інших фахівців команди психолого-педагогічного супроводу, знайомляться з особливостями їхньої взаємодії в умовах інклюзивного освітнього середовища. Під керівництвом фахівців вони проводять пробні діагностичні, корекційно-розвивальні логопедичні заняття, відвідують навчальні заняття, виховні заходи та беруть участь в їх плануванні й проведенні.

Упродовж практики здобувачі розробляють і виготовляють наочні посібники, дидактичні та демонстраційні матеріали для проведення корекційно-розвивальної роботи, надають допомогу педагогічним працівникам у створенні інклюзивного освітнього середовища. Також вони готують інформаційні матеріали та рекомендації для батьків (законних представників) осіб з особливими освітніми потребами, беруть участь у проведенні консультацій і просвітницьких заходів під керівництвом вчителя-логопеда та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу.

Завдання практики:

1. Ознайомити здобувачів освіти з особливостями організації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивними групами та класами, а також включити їх в основні види професійної діяльності вчителя-логопеда.

2. Сприяти закріпленню, поглибленню та вдосконаленню теоретичних знань із дисциплін професійної підготовки («Спеціальна педагогіка», «Логопсихологія», «Логопедія (загальні питання логопедії, дислалія)», «Логопедія (дизартрія, ринолалія)», «Основи інклюзивної освіти», «Психолого-педагогічна діагностика дітей з особливими освітніми потребами», «Логопедія (фонетико фонематичний недорозвиток мовлення, загальний недорозвиток мовлення)», «Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення», «Логопедія (заїкання, порушення темпу мовлення та голосу)», «Логопедична робота з дітьми з психофізичними вадами», «Логопедичний масаж», «Логопедія (алалія, афазія)», «Комплексна діагностика при порушеннях мовлення з консультуванням» та інших), формуванню вмінь застосовувати їх у практичній діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища.

3. Формувати вміння здійснювати психолого-педагогічне вивчення осіб з особливими освітніми потребами, визначати їхні освітні потреби, планувати та реалізовувати корекційно-розвивальну роботу відповідно до індивідуальних особливостей розвитку.

4. Формувати навички інтеграції знань із логопедії, спеціальної педагогіки, психології та інших суміжних дисциплін у процесі організації навчальної, виховної та корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, а також розвивати дослідницькі вміння під час виконання науково-дослідної роботи.

5. Формувати професійні компетентності вчителя-логопеда щодо планування, проведення та аналізу діагностичної, корекційно-розвивальної, консультативної та просвітницької діяльності в інклюзивних групах і класах.

6. Розвивати навички міждисциплінарної взаємодії з учителями, вихователями, асистентами вчителя (вихователя), практичними психологами, іншими фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу та батьками (законними представниками) осіб з особливими освітніми потребами.

7. Формувати вміння здійснювати консультативну та просвітницьку роботу з батьками (законними представниками) щодо підтримки мовленнєвого розвитку осіб, навчати їх окремих корекційно-розвивальних прийомів та сприяти підвищенню їхньої педагогічної компетентності.

8. Розвивати професійно значущі особистісні якості майбутнього вчителя-логопеда: педагогічну етику, відповідальність, комунікативність, толерантність, здатність до рефлексії, творчого підходу та безперервного професійного самовдосконалення.

Компетентності:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових, функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами.

СК-6. Здатність реалізовувати персоналізовані підходи у процесі надання послуг раннього втручання (відповідно до обраної спеціалізації).

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи, психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-17. Здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби корекції порушень мовлення у дітей.

СК-18. Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності відповідно до порушень мовлення та з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей.

СК-19. Здатність проєктувати індивідуальні корекційні програми для дітей з психофізичними та мовленнєвими порушеннями.

СК-20. Здатність здійснювати планування, організовувати і результативно здійснювати логопедичну роботу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного та шкільного віку з порушеннями мовлення.

Результати проходження виробничої практики (логопедичної):

- RH1 Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації; застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації; узагальнювати результати дослідження.
- RH2 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.
- RH5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.
- RH6 Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
- RH7 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.
- RH8 Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.
- RH11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.
- RH12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.
- RH14 Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти тощо.
- RH19 Бути обізнаними у плануванні навчальної, виховної та логопедичної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення, забезпеченні її реалізації та оцінки отриманих результатів.
- RH20 Володіти знаннями про вікові та індивідуально-типологічні особливості осіб з тяжкими порушеннями мовлення.
- RH21 Володіти знаннями про причини, механізми, структуру та симптоматику таких мовленнєвих порушень як дислалії, ринолалії, дизартрії, порушення голосу, фонетико фонематичний недорозвиток мовлення, загальний недорозвиток мовлення, порушень темпоритмічної сторони мовлення, алалії, афазії, писемного мовлення.
- RH22 Застосовувати сучасні технології в діагностиці та корекції порушень мовлення дітей, уміння визначити стан сформованості мовлення у різні вікові періоди розвитку дитячого організму.
- RH23 Здійснювати консультування дітей з порушеннями мовлення, їхніх батьків з проблем навчання, виховання, розвитку та корекції.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними групами та класами проводиться протягом місяця на базі закладів дошкільної та загальної середньої освіти, у яких функціонують інклюзивні групи та класи і які відповідають вимогам освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (спеціалізація 016.01 Логопедія).

Організація та проведення практики здійснюються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної та загальної середньої освіти, Положення про інклюзивно-ресурсний центр, Положення про спеціальну школу та інших нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, що регламентують організацію інклюзивного навчання, надання психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг особам з особливими освітніми потребами, а також Професійного стандарту «Вчитель-логопед», «Логопед».

Студенти-практиканти направляються на бази практики відповідно до договорів про співпрацю, укладених між університетом та закладами освіти. Практиканти закріплюються за керівниками практики від бази практики – вчителями-логопедами, які мають відповідну професійну кваліфікацію та досвід практичної діяльності, а також за іншими фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу (за потреби).

Базами практики є заклади дошкільної освіти та заклади загальної середньої освіти, у яких функціонують інклюзивні групи та класи. Практика організовується поетапно: протягом перших двох тижнів здобувачі вищої освіти проходять практику в закладах дошкільної освіти з інклюзивними групами, протягом наступних двох тижнів – у закладах загальної середньої освіти з інклюзивними класами. Такий розподіл забезпечує ознайомлення майбутніх учителів-логопедів з особливостями організації інклюзивного навчання та психолого-педагогічного супроводу осіб різних вікових категорій, а також формування професійних компетентностей щодо здійснення логопедичної, діагностичної, корекційно-розвивальної, консультативної та просвітницької діяльності в умовах закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

За погодженням із керівником практики від університету здобувачі вищої освіти можуть самостійно обирати базу практики. За умови, що обрана установа відповідає вимогам програми практики, забезпечує

необхідні умови для виконання всіх її завдань та має можливість призначити кваліфікованого керівника практики, вона може бути використана як база проходження практики.

Перед початком виробничої практики проводиться настановча конференція, під час якої здобувачів вищої освіти ознайомлюють із програмою практики. Керівники практики роз'яснюють її мету, завдання, зміст діяльності, особливості організації роботи в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивними групами та класами, вимоги до оформлення звітної документації, критерії оцінювання результатів практики, а також правила дотримання професійної етики, академічної доброчесності та охорони праці.

Режим роботи здобувачів під час практики визначається керівниками практики від університету та бази практики відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку закладу освіти. Тривалість робочого дня практиканта становить 6 годин. Час початку та закінчення роботи визначається адміністрацією закладу освіти з урахуванням розкладу занять, корекційно-розвиткових занять та інших видів професійної діяльності вчителя-логопеда.

На період практики в кожній академічній підгрупі призначається староста, який веде облік відвідування практики, координує роботу здобувачів, виконує організаційні доручення керівників практики, забезпечує оперативне інформування про консультації, методичні заходи та інші організаційні питання.

Послідовність виконання завдань практики здобувач визначає в індивідуальному плані проходження практики, який складається у перші дні практики, погоджується керівником практики від університету та керівником від бази практики. Усі види діяльності виконуються відповідно до індивідуального плану.

Протягом практики здобувачі ведуть щоденник педагогічних спостережень, у якому відображають результати виконання завдань практики, аналізують особливості організації інклюзивного освітнього середовища, діяльність учителя-логопеда та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу, фіксують власні професійні спостереження та результати самоаналізу.

У щоденнику висвітлюються результати психолого-педагогічного вивчення двох осіб з особливими освітніми потребами (однієї особи дошкільного віку та однієї особи молодшого шкільного чи підліткового віку), аналіз проведених і відвіданих корекційно-розвиткових логопедичних занять, самоаналіз власної професійної діяльності, а також результати вивчення документації вчителя-логопеда, індивідуальної програми розвитку (ІПР), індивідуальних програм корекційно-розвиткової роботи, матеріалів психолого-педагогічного супроводу та іншої документації, що регламентує організацію інклюзивного навчання. Матеріали щоденника використовуються для підготовки підсумкового звіту про проходження практики.

Обов'язки здобувачів вищої освіти під час проходження практики

1. Дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, вимог охорони праці, безпеки життєдіяльності, професійної етики, академічної доброчесності та конфіденційності.

2. Брати участь у настановчій та підсумковій конференціях, консультаціях, методичних заходах і виконувати вимоги програми практики.

3. Ознайомитися з особливостями організації інклюзивного освітнього середовища, діяльністю вчителя-логопеда, учителя (вихователя), асистента вчителя (вихователя) та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу.

4. Виконувати індивідуальний план проходження практики, брати участь у професійній діяльності вчителя-логопеда та інших фахівців команди психолого-педагогічного супроводу.

5. Відвідувати, аналізувати та самостійно (під керівництвом учителя-логопеда) проводити логопедичні обстеження, індивідуальні корекційно-розвиткові заняття, консультативні та просвітницькі заходи відповідно до програми практики.

6. Надавати допомогу вчителю-логопеду та іншим педагогічним працівникам закладу освіти:

- в оформленні логопедичного кабінету та створенні розвивального освітнього середовища;
- у підготовці дидактичних, наочних і цифрових навчально-методичних матеріалів;
- у плануванні та проведенні корекційно-розвиткової роботи;
- у підготовці інформаційних матеріалів і консультацій для батьків (законних представників) осіб з особливими освітніми потребами;
- у виконанні доручень керівника практики від бази практики, що відповідають змісту програми практики.

7. Вести щоденник практики та щоденник психолого-педагогічних спостережень, своєчасно оформлювати й подавати звітну документацію керівникам практики.

8. Дотримуватися вимог щодо захисту персональних даних, зберігати професійну таємницю, поважати права, гідність і найкращі інтереси осіб з особливими освітніми потребами та їхніх батьків (законних представників).

Обов'язки керівника практики від кафедри

- здійснює організацію та координацію проведення виробничої практики відповідно до освітньо-професійної програми та програми практики;

- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за базами практики, контролює кількість здобувачів, які проходять практику в закладах дошкільної та загальної середньої освіти з інклюзивними групами та класами;

- розробляє індивідуальні завдання для здобувачів вищої освіти, спрямовані на формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, та погоджує їх із керівником практики від бази практики з урахуванням специфіки діяльності закладу освіти;
- до початку практики проводить інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності, правил поведінки в закладі освіти та особливостей роботи в інклюзивному освітньому середовищі, забезпечує оформлення відповідної документації;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти на бази практики та виконання ними програми практики;
- здійснює методичне керівництво практикою, забезпечує взаємодію із керівниками практики від баз практики та сприяє створенню належних умов для професійної підготовки здобувачів;
- контролює виконання програми практики, індивідуальних планів здобувачів та дотримання встановлених термінів її проходження;
- надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час підготовки й проведення діагностичних, корекційно-розвиткових, навчальних, консультативних та просвітницьких заходів, відвідує їх, здійснює аналіз і надає рекомендації щодо вдосконалення професійної діяльності;
- консультує здобувачів щодо ведення щоденника педагогічних спостережень, оформлення звітної документації та виконання індивідуальних завдань;
- перевіряє звітну документацію здобувачів вищої освіти, оцінює повноту виконання програми практики;
- бере участь у роботі комісії із захисту результатів практики, оцінює сформованість професійних компетентностей здобувачів вищої освіти та виставляє підсумкову оцінку відповідно до критеріїв оцінювання;
- подає звітну документацію здобувачів на кафедру відповідно до встановленого порядку;
- готує та подає на кафедру підсумковий звіт про результати проходження виробничої практики, аналізує її ефективність і надає пропозиції щодо вдосконалення практичної підготовки майбутніх учителів-логопедів.

Обов'язки керівника практики від бази практики

- забезпечує належні організаційні умови для проходження виробничої практики здобувачами вищої освіти в закладі дошкільної або загальної середньої освіти, у якому функціонують інклюзивні групи чи класи;
- ознайомлює здобувачів із структурою та особливостями діяльності закладу освіти, організацією інклюзивного освітнього середовища, роботою вчителя-логопеда, команди психолого-педагогічного супроводу, правилами внутрішнього розпорядку, вимогами охорони праці, безпеки життєдіяльності та захисту персональних даних;

- забезпечує проведення необхідних інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності, контролює дотримання здобувачами правил внутрішнього розпорядку, професійної етики та вимог програми практики;
- створює умови для ознайомлення здобувачів із сучасними методами, технологіями, формами та засобами логопедичної, діагностичної, корекційно-розвиткової, консультативної й просвітницької діяльності в умовах інклюзивного навчання;
- організовує участь здобувачів у спостереженні, плануванні, підготовці та проведенні індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять, логопедичного обстеження, консультативної роботи, а також, за можливості, у засіданнях команди психолого-педагогічного супроводу;
- надає методичну допомогу здобувачам під час виконання програми практики та індивідуальних завдань, консультує з питань професійної діяльності вчителя-логопеда;
- здійснює поточний контроль за виконанням здобувачами програми практики, аналізує якість виконання професійних завдань, надає рекомендації щодо вдосконалення практичної підготовки;
- перевіряє та засвідчує підписом щоденник практики, щоденник психолого-педагогічних спостережень, плани-конспекти занять та іншу звітну документацію, передбачену програмою практики;
- складає характеристику на кожного здобувача вищої освіти із зазначенням рівня виконання програми практики, сформованості професійних компетентностей, професійних якостей, дисциплінованості, відповідальності та рекомендованої оцінки;
- взаємодіє з керівником практики від закладу вищої освіти з питань організації, методичного супроводу, контролю та оцінювання результатів проходження практики.

ІІІ. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Опис предмета виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами

Таблиця 3.1

Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними групами та класами	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика
Кількість кредитів: 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна
Загальна кількість годин: 180	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта	Рік підготовки:
		4-й
		Семестр
		8-й
		Лабораторна робота
Тижнів - 4	Перший (бакалаврський) рівень	60 год.
		Самостійна робота
		120 год.
		Індивідуальні завдання:
		не передбачені
		Вид контролю: диференційований залік

Зміст практики

Робочий день здобувача вищої освіти під час практики триває 6 годин. Початок і закінчення робочого дня визначаються адміністрацією закладу освіти та узгоджуються з керівником практики від бази практики відповідно до режиму роботи закладу, графіка роботи вчителя-логопеда та розкладу освітніх і корекційно-розвиткових занять.

Практика проводиться у два етапи: перші два тижні – у закладах дошкільної освіти з інклюзивними групами, наступні два тижні – у закладах загальної середньої освіти з інклюзивними класами.

У перші дні практики здобувачі ознайомлюються зі структурою закладу освіти, організацією інклюзивного освітнього середовища, режимом роботи, документацією вчителя-логопеда, індивідуальними програмами розвитку осіб з особливими освітніми потребами (дошкільного, молодшого шкільного та підліткового віку), а також діяльністю команди психолого-педагогічного супроводу. На основі отриманої інформації складається індивідуальний план проходження практики, який погоджується керівниками практики.

Упродовж практики здобувачі вищої освіти беруть участь у різних видах професійної діяльності вчителя-логопеда: спостерігають за проведенням логопедичних та інших корекційно-розвиткових занять, здійснюють психолого-педагогічне і логопедичне вивчення осіб з особливими освітніми потребами, аналізують професійну діяльність вчителя-логопеда та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу, розробляють дидактичні матеріали, проводять індивідуальні корекційно-розвиткові (логопедичні) заняття під керівництвом учителя-логопеда, беруть участь у консультативній та просвітницькій роботі з педагогами і батьками (законними представниками).

Під час проходження практики в закладах дошкільної освіти здобувачі знайомляться з особливостями організації освітнього процесу в інклюзивних групах, спостерігають за різними видами діяльності осіб дошкільного віку та особливостями їх психолого-педагогічного супроводу. У закладах загальної середньої освіти здобувачі спостерігають за організацією інклюзивного навчання, діяльністю вчителя-логопеда, учителя, асистента вчителя та інших фахівців, беруть участь у реалізації індивідуальних програм розвитку й організації психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

У процесі практики здобувачі виготовляють наочні, дидактичні та цифрові навчально-методичні матеріали, адаптують освітні матеріали відповідно до індивідуальних потреб осіб, готують інформаційні матеріали для педагогів і батьків (законних представників), беруть участь у проведенні консультацій та просвітницьких заходів.

Щоденний зміст виконаної роботи відображається у щоденнику практики та щоденнику психолого-педагогічних спостережень, де

фіксуються результати виконання індивідуального плану, професійні спостереження, аналіз проведених заходів і самоаналіз власної діяльності.

Зміст практики спрямований на формування професійних компетентностей майбутнього вчителя-логопеда щодо здійснення діагностичної, корекційно-розвиткової, консультативної, просвітницької та організаційно-методичної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Етапи проходження практики

1-й етап – підготовчий. Передбачає проведення настановної конференції, під час якої здобувачів вищої освіти ознайомлюють із метою, завданнями, змістом, порядком проходження практики, вимогами до оформлення звітної документації та критеріями оцінювання. Керівники практики проводять інструктажі з охорони праці та безпеки життєдіяльності, надають методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних завдань, ведення щоденника практики, щоденника психолого-педагогічних спостережень і складання індивідуального плану проходження практики. Здобувачі розподіляються за базами практики – закладами дошкільної освіти з інклюзивними групами та закладами загальної середньої освіти з інклюзивними класами.

2-й етап – основний. Передбачає ознайомлення з організацією інклюзивного освітнього середовища, діяльністю вчителя-логопеда та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу, документацією вчителя-логопеда, індивідуальними програмами розвитку осіб з особливими освітніми потребами та особливостями організації психолого-педагогічного супроводу.

Під час проходження практики у закладах дошкільної освіти здобувачі спостерігають за діяльністю вихователя, асистента вихователя, вчителя-логопеда, практичного психолога та інших фахівців, проводять психолого-педагогічне і логопедичне вивчення осіб з особливими освітніми потребами, беруть участь у проведенні індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять, освітньої діяльності та консультативної роботи.

Під час проходження практики у закладах загальної середньої освіти здобувачі ознайомлюються з організацією інклюзивного навчання, спостерігають за діяльністю вчителя, асистента вчителя, вчителя-логопеда та інших членів команди психолого-педагогічного супроводу, здійснюють психолого-педагогічне і логопедичне вивчення осіб з особливими освітніми потребами, складають психолого-педагогічні характеристики, проводять індивідуальні корекційно-розвиткові (логопедичні) заняття під керівництвом вчителя-логопеда, розробляють дидактичні матеріали та беруть участь у консультативно-просвітницькій роботі.

Упродовж основного етапу здобувачі ведуть щоденник практики та щоденник психолого-педагогічних спостережень, виконують індивідуальні завдання, здійснюють самоаналіз професійної діяльності й оформлюють звітну документацію.

3-й етап – заключний. Передбачає узагальнення результатів проходження практики, оформлення та подання звітної документації, підготовку підсумкового звіту і презентації, участь у підсумковій конференції, захист результатів практики та отримання підсумкової оцінки.

Приблизний перелік завдань на кожен день

I тиждень (ЗДО)

Понеділок

1. Прибуття до бази практики, ознайомлення із закладом освіти.
2. Знайомство з адміністрацією, вчителем-логопедом та іншими членами команди психолого-педагогічного супроводу.
3. Ознайомлення зі структурою закладу, режимом роботи та організацією інклюзивного освітнього середовища.
4. Вивчення документації вчителя-логопеда, індивідуальних програм розвитку (ІПР).
5. Складання індивідуального плану проходження практики.

Вівторок

1. Відвідування логопедичних і корекційно-розвиткових занять.
2. Аналіз структури та методики проведення занять.
3. Спостереження за діяльністю осіб з особливими освітніми потребами.
4. Ознайомлення з діагностичними матеріалами вчителя-логопеда.

Середа

1. Спостереження за роботою вчителя-логопеда.
2. Проведення окремих елементів логопедичного обстеження (під керівництвом фахівця).
3. Спостереження за взаємодією членів команди психолого-педагогічного супроводу.
4. Аналіз відвіданих занять.

Четвер

1. Відвідування корекційно-розвиткових занять.
2. Спостереження за освітньою діяльністю в інклюзивній групі.
3. Проведення психолого-педагогічного спостереження за особою з ООП.
4. Бесіда з вихователем та асистентом вихователя щодо особливостей організації інклюзивного навчання.

П'ятниця

1. Відвідування логопедичних занять.
2. Ознайомлення із взаємодією вчителя-логопеда та практичного психолога.
3. Виготовлення дидактичних матеріалів.
4. Заповнення щоденника педагогічних спостережень.

II тиждень (ЗДО)

Понеділок

1. Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття.
2. Проведення психолого-педагогічного та логопедичного обстеження особи з ООП.
3. Консультація з учителем-логопедом щодо індивідуальної програми розвитку та взаємодії з батьками (законними представниками).

Вівторок

1. Проведення другого пробного індивідуального логопедичного заняття.
2. Оформлення психолого-педагогічної характеристики особи дошкільного віку.
3. Підготовка дидактичного матеріалу до індивідуальних занять.

Середа

1. Проведення першого залікового індивідуального логопедичного заняття.
2. Самоаналіз проведеного заняття.
3. Аналіз занять інших практикантів.

Четвер

1. Проведення другого залікового індивідуального логопедичного заняття.
2. Розроблення консультації для батьків (законних представників).
3. Аналіз професійної діяльності вчителя-логопеда.

П'ятниця

1. Аналіз відвіданих занять.
2. Завершення оформлення документації ЗДО.
3. Підбиття підсумків проходження практики.

III тиждень (ЗЗСО)

Понеділок

1. Ознайомлення із закладом освіти.
2. Знайомство з учителем-логопедом, учителем, асистентом учителя.
3. Ознайомлення з документацією вчителя-логопеда та індивідуальними програмами розвитку.
4. Складання індивідуального плану роботи.

Вівторок

1. Відвідування логопедичних та корекційно-розвиткових занять.
2. Аналіз структури занять.
3. Проведення окремих елементів логопедичного обстеження.
4. Ознайомлення з матеріалами психолого-педагогічного супроводу.

Середа

1. Спостереження за діяльністю осіб з ООП на уроках.
2. Аналіз взаємодії вчителя, асистента вчителя та вчителя-логопеда.
3. Аналіз логопедичних занять.

Четвер

1. Відвідування уроків в інклюзивному класі.
2. Спостереження за діяльністю особи з ООП.

3. Бесіда з учителями щодо особливостей навчання осіб з ООП.
4. Підготовка дидактичних матеріалів.

П'ятниця

1. Відвідування логопедичних занять.
2. Спостереження за роботою практичного психолога.
3. Аналіз освітнього процесу в інклюзивному класі.
4. Заповнення щоденника педагогічних спостережень.

IV тиждень (ЗЗСО)

Понеділок

1. Відвідування уроків.
2. Психолого-педагогічне та логопедичне вивчення особи з ООП.
3. Допомога вчителю-логопеду в підготовці індивідуальних занять.

Вівторок

1. Проведення пробного індивідуального логопедичного заняття.
2. Підготовка авторського дидактичного матеріалу.
3. Проведення або підготовка консультації для педагогів чи батьків (законних представників).

Середа

1. Проведення третього (залікового) індивідуального логопедичного заняття.
2. Самоаналіз заняття.
3. Аналіз занять інших практикантів.

Четвер

1. Проведення четвертого (залікового) індивідуального логопедичного заняття.
2. Оформлення психолого-педагогічної характеристики учня.
3. Обговорення результатів практики з керівником.

П'ятниця

1. Завершення оформлення звітної документації.
2. Узагальнення результатів практики.
3. Підготовка до захисту практики.
4. Підбиття підсумків проходження практики.

Примітка. Упродовж усього періоду практики здобувач вищої освіти щоденно веде щоденник педагогічних спостережень, відвідує та аналізує індивідуальні корекційно-розвиткові (логопедичні) заняття (не менше 10), проводить чотири індивідуальні логопедичні заняття (два у закладі дошкільної освіти та два у закладі загальної середньої освіти), здійснює психолого-педагогічне та логопедичне вивчення двох осіб з особливими освітніми потребами, готує звітну документацію відповідно до вимог програми практики.

Індивідуальні завдання

1. Вивчити та описати особливості організації інклюзивного освітнього середовища у закладі дошкільної та/або загальної середньої освіти, у якому проходить практика.
2. Підготувати матеріали для проведення психолого-педагогічного та логопедичного обстеження особи з особливими освітніми потребами (переважно з порушеннями мовлення), обґрунтувавши вибір діагностичних методик і стимульного матеріалу.
3. Вивчити та проаналізувати документацію вчителя-логопеда, особливості планування корекційно-розвиткової роботи, а також індивідуальну програму розвитку (ІПР) особи з особливими освітніми потребами.
4. Проаналізувати організацію освітнього та корекційно-розвиткового процесу в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти та/або інклюзивному класі закладу загальної середньої освіти.
5. Провести аналіз освітнього середовища закладу освіти (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного забезпечення) щодо його відповідності принципам інклюзивної освіти, універсального дизайну та розумного пристосування.
6. Вивчити, проаналізувати та описати особливості міждисциплінарної взаємодії членів команди психолого-педагогічного супроводу (вчителя-логопеда, вихователя або вчителя, асистента вихователя/учителя, практичного психолога, соціального педагога, реабілітолога та інших фахівців — за наявності).
7. Визначити та охарактеризувати роль кожного члена команди психолого-педагогічного супроводу в організації психолого-педагогічної підтримки та корекційно-розвиткової роботи з особами з особливими освітніми потребами.
8. Вивчити та проаналізувати особливості взаємодії вчителя-логопеда з батьками (законними представниками) осіб з особливими освітніми потребами та іншими учасниками освітнього процесу.
9. Розробити конспект індивідуальної консультації для батьків (законних представників) щодо підтримки мовленнєвого розвитку особи з ООП в домашніх умовах.
10. Розробити авторський дидактичний або навчально-методичний матеріал для використання під час індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять (дидактична гра, комплект карток, мовленнєвий тренажер, інтерактивна вправа, презентація тощо).
11. Підготувати інформаційний матеріал (буклет, пам'ятку, інформаційний лист або постер) для педагогічних працівників чи батьків з питань мовленнєвого розвитку осіб, профілактики мовленнєвих порушень та організації логопедичного супроводу в умовах інклюзивного навчання.

IV. ВИМОГИ ДО ЗВІТНОСТІ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Перелік індивідуальної звітної документації

Після закінчення виробничої практики здобувач вищої освіти подає керівнику практики від кафедри такі матеріали:

1. Щоденник практики, завірений підписом керівника практики від бази практики, у якому відображено виконання індивідуального плану роботи, щоденні види діяльності та результати проходження практики.

2. Щоденник педагогічних спостережень (Додаток 1), що містить результати спостережень за діяльністю вчителя-логопеда, осіб з особливими освітніми потребами, членів команди психолого-педагогічного супроводу, а також самоаналіз професійної діяльності здобувача.

3. Матеріали психолого-педагогічного та логопедичного обстеження двох осіб з особливими освітніми потребами (однієї особи дошкільного віку та однієї особи молодшого шкільного чи підліткового віку), оформлені відповідно до вимог програми практики.

4. Психолого-педагогічні характеристики двох осіб з особливими освітніми потребами (дошкільного, молодшого шкільного чи підліткового віку).

5. Чотири розгорнуті плани-конспекти індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять, з яких:

- два проведені у закладі дошкільної освіти;
- два проведені у закладі загальної середньої освіти.

Конспекти повинні бути завірених підписом учителя-логопеда бази практики та керівника практики від закладу вищої освіти.

6. Конспект індивідуальної консультації для батьків (законних представників) осіб з особливими освітніми потребами або педагогічних працівників щодо особливостей мовленнєвого розвитку, організації корекційно-розвиткової роботи чи підтримки особи в освітньому процесі.

7. Самоаналіз чотирьох проведених індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять та аналіз не менше **10** занять, відвіданих у вчителя-логопеда.

8. Авторський дидактичний або навчально-методичний матеріал, розроблений для використання під час індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять (дидактична гра, комплект карток, презентація, інтерактивна вправа, мовленнєвий тренажер тощо).

9. Характеристику на здобувача вищої освіти, підготовлену керівником практики від бази практики із зазначенням рівня сформованості професійних компетентностей та рекомендованою оцінкою.

10. Підсумковий звіт про проходження виробничої практики, підписаний здобувачем вищої освіти та керівником практики від бази практики.

Вимоги до правил ведення і оформлення щоденника (зразка МО)

1. Щоденник – це основний документ здобувача під час проходження практики.
2. Під час проходження практики здобувач щодня коротко ручкою повинен записувати у щоденник усе, що він зробив згідно з календарним планом проходження практики.
3. Після завершення практики заповнений щоденник подається керівникам практики від освітнього закладу і базової організації.
4. Оформлений щоденник з відгуками та підписами керівників, печаткою базової організації здобувача повинен захистити перед комісією освітнього закладу.
5. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

Вимоги до звіту про виробничу практику в закладах освіти з інклюзивними групами та класами

Звіт про проходження виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти всіх завдань, передбачених програмою практики, аналіз результатів власної професійної діяльності та сформованості професійних компетентностей.

Орієнтовна структура звіту має містити такі елементи:

1. Загальні відомості про бази практики (заклад дошкільної освіти та заклад загальної середньої освіти), у яких функціонують інклюзивні групи та класи, терміни проходження практики, коротка характеристика закладів освіти.
2. Характеристика виконання програми практики, зокрема опис виконаних завдань, особливостей організації роботи вчителя-логопеда, участі у діяльності команди психолого-педагогічного супроводу, труднощів, що виникали під час проходження практики, та шляхів їх подолання. Відобразити власні ініціативи, реалізовані під час практики.
3. Інформація про професійну діяльність під час практики, зокрема:
 - кількість відвіданих індивідуальних логопедичних та корекційно-розвиткових занять;
 - кількість самостійно проведених індивідуальних логопедичних занять;
 - участь у спостереженні за освітнім процесом в інклюзивних групах і класах;
 - участь у засіданнях команди психолого-педагогічного супроводу (за можливості).

4. Характеристика виконаної допомоги вчителю-логопеду та іншим педагогічним працівникам, зокрема підготовка дидактичних матеріалів, участь у підготовці та проведенні корекційно-розвиткових занять, консультацій, просвітницьких заходів, оформленні навчально-методичних матеріалів.

5. Аналіз сформованих професійних компетентностей, набутих знань, умінь і практичного досвіду, зокрема щодо:

- проведення психолого-педагогічного та логопедичного вивчення осіб з особливими освітніми потребами;
- планування й проведення індивідуальних корекційно-розвиткових занять;
- взаємодії з учасниками освітнього процесу та членами команди психолого-педагогічного супроводу;
- організації ефективної комунікації з батьками (законними представниками);
- ведення професійної документації;
- використання сучасних методів, технологій і дидактичних засобів у логопедичній практиці.

6. Загальна оцінка результатів практики, висновки щодо досягнення її мети, виявлені труднощі під час проходження практики, пропозиції щодо вдосконалення організації та змісту виробничої практики, а також рекомендації щодо підвищення ефективності практичної підготовки майбутніх учителів-логопедів.

Обсяг звіту про проходження виробничої практики (логопедичної) повинен складати не менше 10 сторінок тексту.

Основні технічні вимоги до оформлення звіту:

- аркуші формату А4;
- текстовий редактор – MS Word 2003 і вище;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кегель Times New Roman – 14;
- абзацний виступ – 1,25 см;
- поля зверху та знизу – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см.;
- нумерація сторінок – праворуч зверху, без крапки в кінці.

Критерії оцінювання виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами

Загальна оцінка за проходження виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та класами здобувачем складається із суми оцінок, які виставлені керівником практики від бази практики, керівником практики від ЗВО за виконання завдань практики, та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики, помножені на ваговий коефіцієнт-середньозважений бал здобувача за даний вид практики.

Ваговий коефіцієнт – число (в межах від 0,1 до 1), що відображає ступінь значущості (питому вагу) оцінки окремої складової.

Середньозважений бал здобувача – загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Розподіл вагових коефіцієнтів за видами діяльності

Таблиця 4.1

№ п/п	Видидіяльності здобувача-практиканта	Вагові коефіцієнти
1.	Оцінка за виконання програми педагогічних спостережень, аналіз відвіданих індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять та ведення щоденника педагогічних спостережень.	0,2
2.	Оцінка за підготовку, проведення та самоаналіз 4 індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять (2 – у закладі дошкільної освіти, 2 – у закладі загальної середньої освіти).	0,4
3.	Оцінка за матеріали психолого-педагогічного та логопедичного вивчення, психолого-педагогічні характеристики двох осіб з особливими освітніми потребами (дошкільного, молодшого шкільного чи підліткового віку).	0,2
4.	Оцінка за оформлення звітної документації (щоденник практики, звіт, конспекти занять, дидактичні матеріали, індивідуальне завдання), захист результатів практики та відгук керівника практики від бази.	0,2

Оцінка **«відмінно»** ставиться за умови, якщо здобувач вищої освіти:

- має системні, ґрунтовні знання з фахових дисциплін та вільно застосовує їх у практичній діяльності;
- якісно виконав усі завдання, передбачені програмою практики, у повному обсязі та у встановлені терміни;
- уміє здійснювати психолого-педагогічне та логопедичне вивчення осіб з особливими освітніми потребами, аналізувати результати обстеження та використовувати їх для планування корекційно-розвиткової роботи;
- уміє розробляти змістовні й методично обґрунтовані плани-конспекти індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять відповідно до особливостей розвитку та індивідуальних потреб осіб з ООП;
- самостійно, творчо й методично грамотно проводить індивідуальні корекційно-розвиткові заняття, добираючи сучасні методи, прийоми, дидактичні матеріали та інформаційно-комунікаційні технології;
- забезпечує індивідуальний підхід, створює позитивну психологічну атмосферу, дотримується принципів інклюзивної освіти та педагогіки партнерства;
- демонструє вміння ефективно взаємодіяти з учителем-логопедом, педагогічними працівниками, членами команди психолого-педагогічного супроводу та батьками (законними представниками) осіб;
- дотримується норм професійної етики, академічної доброчесності, педагогічного такту, володіє державною мовою та культурою професійного мовлення;
- раціонально планує структуру й час проведення індивідуального корекційно-розвиткового заняття;
- своєчасно та якісно оформив усю звітну документацію (щоденник практики, щоденник педагогічних спостережень, характеристики, конспекти занять, індивідуальні завдання, звіт тощо);
- виявляє здатність до професійної рефлексії, обґрунтовує власні методичні рішення, аналізує результати проведеної роботи;
- успішно захистив результати практики, представив змістовну доповідь, аргументовано відповів на запитання комісії та, за можливості, використав мультимедійну презентацію.

Оцінка **«добре»** ставиться за умови, якщо здобувач вищої освіти:

- має достатній рівень теоретичних знань із фахових дисциплін та вміє застосовувати їх у практичній діяльності;
- виконав програму практики майже в повному обсязі, допустивши окремі несуттєві недоліки;
- уміє добирати дидактичний матеріал, планувати та розробляти конспекти індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять, за потреби користуючись консультаціями керівника практики або вчителя-логопеда;

- проводить індивідуальні корекційно-розвиткові заняття відповідно до поставленої мети, однак допускає окремі методичні неточності, які не мають суттєвого впливу на результативність заняття;

- загалом забезпечує індивідуальний підхід до особи з ООП, проте недостатньо повно використовує сучасні методи, прийоми або дидактичні засоби;

- допускає окремі неточності у плануванні структури заняття або розподілі часу між його етапами;

- демонструє достатній рівень професійної комунікації з вчителем-логопедом, педагогічними працівниками, членами команди психолого-педагогічного супроводу та батьками (законними представниками);

- дотримується норм професійної етики, педагогічного такту та культури професійного мовлення;

- звітну документацію оформлено в повному обсязі, але з окремими недоліками, що не впливають на її зміст;

- під час захисту практики демонструє достатній рівень професійної підготовки, аргументовано відповідає на більшість запитань, представляє результати проходження практики, за можливості використовуючи мультимедійну презентацію.

Оцінка «**задовільно**» ставиться за умови, якщо здобувач вищої освіти:

- володіє програмовим матеріалом на достатньому для виконання основних завдань практики рівні, однак має прогалини у знаннях, що ускладнюють їх практичне застосування;

- виконав програму практики не в повному обсязі або припустився окремих суттєвих недоліків під час виконання практичних завдань;

- відчуває труднощі під час самостійного планування та проведення індивідуальних корекційно-розвиткових (логопедичних) занять, потребує постійної консультативної допомоги керівника практики або вчителя-логопеда;

- лише частково досягає поставленої мети корекційно-розвиткового заняття, допускає методичні помилки у доборі змісту, методів і прийомів роботи;

- недостатньо враховує індивідуальні особливості та освітні потреби особи під час організації корекційно-розвиткової роботи;

- має труднощі у використанні сучасних дидактичних матеріалів, інформаційно-комунікаційних технологій та спеціальних методик логопедичної роботи;

- допускає помилки у професійному мовленні, потребує вдосконалення навичок педагогічної комунікації та професійної взаємодії;

- не завжди здійснює якісний самоаналіз проведених занять і потребує допомоги під час оцінювання власної професійної діяльності;

- звітну документацію оформив із недоліками або не в повному обсязі, проте основні вимоги програми практики виконано;

- під час захисту практики демонструє базовий рівень професійної підготовки, відповідає лише на частину запитань та потребує додаткових пояснень.

Оцінка **«незадовільно»** ставиться за умови, якщо здобувач вищої освіти:

- не володіє необхідними теоретичними знаннями або не вміє застосовувати їх під час виконання професійних завдань;

- не здатний самостійно спланувати та провести індивідуальне корекційно-розвиткове (логопедичне) заняття, не досягає поставленої мети та не забезпечує реалізацію основних завдань заняття;

- не враховує індивідуальні особливості, освітні потреби та можливості особи з особливими освітніми потребами;

- не володіє методикою організації корекційно-розвиткової роботи, допускає суттєві методичні помилки, що негативно впливають на якість проведення занять;

- не вміє встановлювати професійний контакт із особою з ООП, підтримувати позитивну робочу атмосферу та ефективну взаємодію під час заняття;

- не дотримується норм професійної етики, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти або вимог академічної доброчесності;

- не виконує програму практики, систематично порушує трудову дисципліну, не виконує індивідуальні завдання або без поважних причин пропускає практику;

- не підтримує конструктивної взаємодії з вчителем-логопедом, іншими педагогічними працівниками, членами команди психолого-педагогічного супроводу чи керівниками практики;

- не подав або подав не в повному обсязі звітну документацію, оформлену з істотними порушеннями встановлених вимог;

- не зміг захистити результати практики або продемонстрував рівень професійної підготовки, недостатній для виконання основних функцій майбутнього вчителя-логопеда.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
4,51–5,00	90–100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01–4,50	82–89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51–4,00	75–81	C		
3,16–3,50	69–74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2,51–3,15	60–68	E		
1,51–2,50	35–59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00–1,50	0–34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Нормативно-правові акти

1. Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
2. Державний стандарт початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2025 № 1810. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text>
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
4. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2025 № 1557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text>
5. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0829-18#Text>
8. Про затвердження Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту: наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2024 № 1713. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
9. Професійний стандарт «Вчитель-логопед», «Логопед»: затверджений Українським державним університетом імені Михайла Драгоманова (наказ від 17.09.2024 № 401) та Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка (наказ від 18.09.2024 № 104-ОД); внесений до Реєстру кваліфікацій 26.09.2024. URL: <https://register.nqa.gov.ua>

Навчально-методична література

1. Кудярска Т. Р. Методичні рекомендації до організації виробничої логопедичної практики у закладах освіти для здобувачів I курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти (денна і заочна форми навчання). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 60 с.

2. Линдіна Є. Ю., Ревуцька О. В. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Освіта України, 2021. 218 с.

3. Методичні рекомендації до проведення практики для здобувачів освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник / за заг. ред. І. М. Брушневської. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 142 с.

4. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua>

5. Міністерство освіти і науки України. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи / за ред. О. Я. Савченко: затверджена наказом МОН України від 12.08.2022 № 743. URL: <https://mon.gov.ua>

6. Чопік О. В. (ред.). Методичні рекомендації до проведення практики для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Олігофренопедагогіка галузі знань 01 Освіта / Педагогіка: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 212 с.

Допоміжна література

1. Висоцька А. М., Блеч Г. О. Українська мова: підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70): 2 кл. Київ: Либідь, 2020. 160 с. Режим доступу:

https://drive.google.com/file/d/1dpCm_vFoJmT1FdGGaRB1DbIzz6RQwfdv/view?usp=sharing

2. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. / Упорядник: Богуш А. М. Частина I та II. К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с. Режим доступу:

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://library.udpu.edu.ua/library_files/409473.pdf&ved=2ahUKewja0rGbofeTAxXwFBAIHSPiGtQQFnoECBYQAQ&usg=AOvVaw1f6hZehjyKl-YesS2aLQug

3. Логопедія. Підручник. За ред. М. К. Шеремет. – вид. 3-тє, перер. та доповн. Київ.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.

4. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навч. пос. для студ. вищих пед. навч. закл. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 288 с.

5. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): навч. посіб. / І. С. Марченко. Київ: Видавничий дім «Слово», 2019. 312 с.

6. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку / А. М. Богущ, Н. В. Маліновська. К.: Слово, 2021. 336 с. Режим доступу:

<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://library.pdpu.edu.ua/images/2021/novi%2520kn/20.pdf&ved=2ahUKEwjasPzv0veTAxWEPxAIHVYUKbwQFnoECBcQAQ&usg=AOvVaw12MaH3W7IIJV8cctv8PIRu>

7. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К.: Українська академія дитинства, 2017. 80 с. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/programa-vpevnenii-start-2017.rar>

8. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdooshkillja_2017.pdf

9. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі Типової освітньої програми для 2 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті; орієнтири для календарно-тематичного планування (2 клас НУШ). К.: УОБЦ «Оріон», 2019. 192 с. Режим доступу: http://vlada.pp.ua/goto/aHR0cHM6Ly96bmF5c2hvdj5jb20vRllvNDM4My8zNi5wZGY=

10. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. К., 2012. 258 с. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programno-metodichniy-kompleks-dlya-ditey-z-ffnm2.doc>

11. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 240 с.

12. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. – Львів: Світ, 2020. 264 с. Режим доступу: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=http>

[s://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725959/1/%25D0%25A0%25D1%2596%25D0%25B1%25D1%2586%25D1%2583%25D0%25BD_%25D0%25A3%25D1%2587%25D0%25BD%25D1%2596%2520%25D0%25B7%2520%25D0%25A2%25D0%259F%25D0%259C.pdf&ved=2ahUKEwjcf3Im96TAxWKFBAIHfdLMEgQFnoECB4QAQ&usg=AOvVaw1M1zwdvhYyHvMAfexW2O8P](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725959/1/%25D0%25A0%25D1%2596%25D0%25B1%25D1%2586%25D1%2583%25D0%25BD_%25D0%25A3%25D1%2587%25D0%25BD%25D1%2596%2520%25D0%25B7%2520%25D0%25A2%25D0%259F%25D0%259C.pdf&ved=2ahUKEwjcf3Im96TAxWKFBAIHfdLMEgQFnoECB4QAQ&usg=AOvVaw1M1zwdvhYyHvMAfexW2O8P)

13. Тарасун В. В., Куценко Т. О., Недозим І. В., Скрипник Т. В., Дуброва І. М., Лощених В. П., Душка А. Л., Риндер І. Д. *Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт»*. Гнозис, Компанія «Поліграф», м. Київ, Україна. 2013. 312 с. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programa-rozkvit-autisti-2013-doopratsovana.doc>

14. Трофименко Л. І. *Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс*. 2013. 108 с. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programa_ZNM.rar

15. Чекан О. І., Барна Х. В. Теоретичні засади логопедичної ритміки: міждисциплінарний підхід до корекції мовленнєвих порушень / Педагогічні науки: теорія та практика// гол. ред. Локарева Г. Запоріжжя: ВД "Гельветика", № 3 (55), 2025 р. С. 96-102 DOI: <http://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/4772/4548>

16. Чекан О. І., Барна Х. В., Кас'яненко О. М. Концептуальні засади розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ в ігровій діяльності. *Acta Paedagogica Volyniensis: науковий журнал* / гол. ред. Вітюк В. В. Луцьк: ВД «Гельветика», 2022. Вип. 3. С. 145-150.

17. Чекан, О. І., Барна, Х. В., & Марценюк, В. А. (2025). Логопедичний масаж як засіб корекції дизартрії у дітей молодшого шкільного віку з неврологічною патологією. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (21). <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1203>

18. Барна Х. В., Чекан О. І. Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення при дислалії та його вплив на порушення писемного мовлення/ Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»): журнал. 2025. № 8(54) 2025. С. 124-136 DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8\(54\)-124-135](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-8(54)-124-135)

19. Чекан О. Організація асистування та психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії / О. Чекан, Л. Березовська, Р. Найда. Педагогічна Академія: наукові записки, (30) (2026). <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/2379>

20. Чека́н О. Партнерська взаємодія вихователів і батьків з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Л. Березовська, Р. Найда, О. Чека́н // Вісник науки та освіти. 2026. № 5(47). С. 2570–2582. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-2570-2581](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-2570-2581).

21. Чека́н О. І. Методичні орієнтири подолання мовленнєвих порушень засобами логоритміки / Х. В. Барна, О. І. Чека́н, В. М. Вовчок // Інноваційна педагогіка. 2025. Вип. 87. С. 99–103.

22. Chekan Oksana, Barna Khrystyna, Forostian Olha, Sokolova Hanna, Raievska Yana Effectiveness of Information and Communication Programmes for Children with Special Educational Needs in the Context of Speech Development / Chekan Oksana, Barna Khrystyna, Forostian Olha, Sokolova Hanna, Raievska Yana // International Journal of Child Health and Nutrition: peer-reviewed journal / Editor-in-Chief Tomasik P. J. – Lifescience Global, 2024. Vol. 13, № 3. P. 151-161. DOI: <https://doi.org/10.6000/1929-4247.2024.13.03.4>

23. Chekan Oksana, Haiash Oksana, Liubchenko Inna, Popovych Nadiia, Barna Khrystyna Inclusive education: approaches and methods of working with children with special needs / Chekan Oksana, Haiash Oksana, Liubchenko Inna, Popovych Nadiia, Barna Khrystyna // Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS) : scientific journal / Editor(s)-in-Chief Pereira G., Barros V.F.A. – Braga, Portugal, 2023. Vol. 16, Num. 03. P. 639-647.

24. Chekan Oksana, Kasianenko Oksana, Barna Khrystyna Enhancing language development in autistic preschoolers through corrective interventions / Chekan Oksana, Kasianenko Oksana, Barna Khrystyna // Multidisciplinary Reviews: multidisciplinary journal / Editor-in-Chief Dr. Souza-Junior J. – Mossoro, Brazil: Malque Publishing, 2024. Vol. 7. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe045>.

ДОДАТКИ

Додаток № 1

Схема оформлення щоденника психолого-педагогічних спостережень

На першій сторінці: прізвище, ім'я та по-батькові практиканта, назва ЗВО та ЗЗСО, факультет, курс і група. Прізвище, ім'я та по-батькові викладача-методиста з практики.

На другій сторінці: адреса, телефон; прізвище, ім'я та по-батькові вчителя-логопеда.

Щоденник повинен включати:

Відомості про логопедичний пункт:

- список осіб з ООП;
- розклад;
- сітка занять;
- мета і завдання практики;
- індивідуальний план-графік роботи практиканта на період практики.

Форма запису у щоденнику

№	Дата	Зміст роботи, педагогічні спостереження	Аналіз, висновки, зауваження
1	2	3	4

*Додаток № 2**Схема аналізу індивідуального логопедичного заняття*

1. Тема заняття, логопедичні та педагогічні цілі.
2. Відповідність матеріалу заняття етапу корекційної роботи, віку осіб та індивідуальному плану корекційної роботи.
3. Принципи побудови заняття, відповідність дидактичного матеріалу заняття загальній логокорекційній меті.
4. Розділи заняття, спрямованість кожного розділу на розвиток та корекцію мовленнєвої та інших психічних функцій осіб.
5. Використання логопедичних зондів та іншого приладдя у відповідності до індивідуальних вимовних умінь осіб.
6. Наочно-дидактичне оформлення заняття.
7. Використання на занятті різних ігрових ситуацій та логоритмічних заходів.
8. Манера ведення заняття вчителем-логопедом, оформлення матеріалу і проведення заняття в єдиному сюжеті.
9. Заключення про корекційну результативність заняття.

Додаток № 3

Мукачівський державний університет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти
Факультет педагогічний

Конспект заняття
на тему: _____

Оцінка «_____»

Вчитель-логопед _____
/підпис/

Викладач-методист
університету _____
/підпис/

П.І.Б. здобувача _____

_____ курсу, _____ групи

Мукачево – 2026

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

ЗВІТ
про виконання програми
виробничої практики в закладах освіти з інклюзивними групами та
класами
здобувачки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

П.І.П здобувача

База практики:

Термін практики:

Керівник практики від ЗВО та ЗЗСО:

Мукачево – 2026

Звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок, аркуші звіту необхідно зшити.

Характеристика
Здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності 016 Спеціальна освіта _____

П.І.П здобувача

1. Прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти.
2. Місце і термін проходження практики.
3. Рівень володіння здобувачами знаннями і рівень сформованості професійних умінь.
4. Ступінь самостійності і творчості в організації роботи з особами, які мають мовленнєві порушення.
5. Особистісне ставлення здобувачів до практики:
 - прояв інтересу до практики;
 - дисциплінованість здобувача;
 - активність;
 - ініціативність.
6. Якість оформлення і своєчасність здачі документації.

М.П.
керівник логопункту

Навчально-методичне видання

**Виробнича практика в закладах освіти з інклюзивними
групами та класами:**

методичні рекомендації до організації та проведення
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

Укладачі: *О. І. Чекан, Х. В. Барна, В. С. Кірман, М. М. Паук*

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 6984 від 20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ
89600 м. Мукачево
вул. Ужгородська. 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>